

Asia: VN/23407/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Rehtorit ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta ja lausuu asiasta seuraavaa:

Suomen Rehtorit ry ei näe aikuiskoulutustuki- ja vuorotteluvapaajärjestelmien lakkauttamista hyvänä kehityssuuntana. Opetus- ja kasvatusalalla aikuiskoulutustuki mahdollistaa henkilöstön jatkokouluttautumista aloilla, joissa tällä hetkellä on voimassa oleva, selkeä työvoiman tarve. Vuorotteluvapaajärjestelmä mahdollistaa työntekijälle turvatuksen keskeytyksen työuralla, usein tilanteessa, jossa työntekijä mahdollisesti siirtyisi joko palkattomalle virkavapaalle tai esim. osittaisen sairauspäivärahan piiriin. Työyhteisön ja esihenkilötyön näkökulmasta vuorotteluvapaa virkavapauden syynä tarkoittaa selkeää ennakoitavuutta ja esim. sijaisten rekrytoinnin keventymistä, kun poissaolon peruste ja kesto ovat ennalta määritetyt. Tämä on erityisen tärkeää opetus- ja kasvatusalalla, missä työn kohteena ovat lapset ja nuoret, joille arjen turvallisuus ja säännönmukaisuus ovat erityisen huomion kohteena.

Aikuiskoulutustuen lakkauttamista Suomen Rehtorit ry pitää huonona ratkaisuna erityisesti kelpoisuutta täydentävän koulutuksen kannalta. Opetus- ja kasvatusalan työntekijöiden osalta kelpoisuuksista määritetyt ehdot ovat verrattain tiukat. Mikäli kelpoisia työntekijöitä ei ole saatavilla, ei työnantaja voi turvata lasten ja nuorten kasvatus- ja opetustehtäviä pitkäjänteisesti, laadukkaasti ja pysyvin ratkaisuin, vaan tehtäviä sekä virkoja täytetään määräaikaaisesti ja usein ei-kelpoisten työntekijöiden avulla. Opetusalalla opettajien täydennyskoulutuksella on voitu ratkaista työvoimapulaa sellaisten henkilöiden turvin, joilla on alalta jo työkokemusta, motivaatio lisätä koulutustaan ja tyypillisesti myös osaamista ja tietoisuutta siitä työyhteisöstä, jossa he voivat koulutuksen jälkeen jatkaa. Ratkaisu on palvellut niin työntekijää, työnantajaa, esihenkilöitä kuin yksikössä toimivia lapsia ja nuoria.

Erytisen haastava tilanne opetusalalla on tällä hetkellä varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien, erityisluokanopettajien, opinto-ohjaajien sekä ammatillisten opettajien osalta.

Myös luokanopettajien täydennyskouluttaminen kaksoiskelpoisuuteen (jonkin perus- ja/tai lukiokoulutuksessa opetettavan aineen opettajan kelpoisuuden hankkiminen) on ollut merkittävä apu erityisesti pienemmissä kunnissa, joissa opettajien työllisyyteen vaikuttavat myös pienenevät oppilasmäärät.

Aikuiskoulutustuen lakkauttamista esittävän lain voimaantulon suunnittelussa aikataulun Suomen Rehtorit ry toivoo huomioitavan nykyisen työvoimapulan lisäksi erityisopetukseen ja erityisopetusta hoitavien opettajien kelpoisuuksiin kohdistuvan kehittämistyön. Opetushallituksen elokuussa 2023 antama ohjeistus on muuttamassa merkittävästi niitä käytänteitä ja tulkintoja, joilla opetuksen järjestäjät ovat tällä hetkellä erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuutta määrittäneet. On todennäköistä, että jatkossa erityisopetusta antavilta opettajilta edellytetään aiempaa laajempaa koulutustaustaa, mitä ei voida toteuttaa ilman merkittäviä muutoksia virkarakenteessa. Täydennyskoulutusta on pidetty tämän ongelman keskeisenä ratkaisuna, mutta mikäli aikuiskoulutustukeen ei ole mahdollisuutta, ei työnantajilla ole realistisia mahdollisuuksia koulutuksen mahdollistamisen tukemiseen eikä työntekijöillä oma-aloitteiseen koulutukseen.

Suomen Rehtorit ry ei näe vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamista hyvänä ratkaisuna. Yhdistys näkee vuorotteluvapaan lisäävän työntekijöiden työssäjaksamista. Toisaalta vuorotteluvapaajärjestelmä antaa etenkin opetus- ja kasvatusalalla aloittaville, uusille työntekijöille hyvän mahdollisuuden työkokemuksen hankkimiseen opintojen päättymisen jälkeen ja työyhteisöille mahdollisuuden saada sitoutettua hyviä työntekijöitä myös mahdollisiin pysyvämpiin tehtäviin.

Suomen Rehtorit ry toivoo keskustelun jatkuvan sekä aikuiskoulutustukijärjestelmän että vuorotteluvapaajärjestelmän kehittämisestä niiden lakkauttamisen sijaan

Lehtinen Toni
Suomen Rehtorit ry